

1981

Jaap den Baars (1947) ontdekte tien jaar geleden het gebouw. Hij opende de deur en is er nooit meer weg gegaan. Jaap is ontwerper van architectuur en van boten. Hij studeerde aan de TH in Delft. Voor het Veem bedacht hij het bouwplan, loste hij de stenen en was portier. “Het gebouw is sleutelbaar als een meccanodoos” en: “we waren dertigers, op zoek naar meer dan een goedkope woon-werkruimte; we wilden een ideaal realiseren.”

Jaap: ‘De zomer van 1981 verliep als in een droom. Alles was goed. De tram kwam eraan, als ik eraan kwam, terwijl ik gewend was dat hij voor mijn neus wegreed. Het verloop van de kraak was niet anders, alles sloot naadloos op elkaar aan.’

‘We waren in het begin een soort grote familie. Op de bovenste verdieping was een keuken gebouwd. Om beurten werd er gekookt. Het was een fantastische tijd. Iedereen was vervuld van het gebouw en van het idee daar een echt collectief te realiseren. Ja, we waren echt kinderen van de jaren zestig.’

‘Destijds werkte ik op een architectenbureau in Harlingen, maar dat beviel niet echt. Architect in Harlingen was niet het leven dat ik voor ogen had. Ik kwam toen al regelmatig in Amsterdam, omdat mijn vriendin, Josephine Hamming, daar woonde. Via haar kwam ik in contact met Sjoerd Schiwbettus en Gail Dockery, die een mime-studio aan de Prinsengracht hadden. Ze vroegen me voor het bestuur van hun studio. Niet omdat ik verstand had van mime, maar ze moeten hebben gedacht, een architect is net als wij bezig met ‘ruimte’. Ik peinsde me suf wat ik voor hen zou kunnen betekenen en bedacht toen me nuttig te kunnen maken door een betere studioruimte voor ze te zoeken.’

‘Het Veem kende ik van een voorstelling van Bewth, een theatergroep die altijd op de meest prachtige plekken voorstellingen maakt. Met de toenmalige collega’s van het architectenbureau bezochten we hun stuk in het Veem. Via het trappenhuis werden we naar boven geleid, daar stonden wat bankjes met voor iedereen een deken. Het was midden in de winter en de ruimte was onverwarmd. Buiten lag er sneeuw. Bewth had een gedeelte van de bovenste verdieping van het gebouw fantastisch uitgelicht. Iedere zuil werd apart belicht en verspreide een mistig groen in de verder donkere ruimte. Maar ik wist toen niet dat het hele gebouw leeg was. Een half jaar later stuitte ik, tijdens een van mijn speurtochten door de stad, opnieuw op het Veem. Ik was toen al ontslagen in Harlingen.’

‘In het telefoonboek zocht ik de naam Pakhoed op, heb ze gebeld en kreeg toen een manager van het bedrijf aan de lijn. Ik zei hem dat we geïnteresseerd waren een gedeelte van het gebouw te huren. Minstens duizend vierkante meter blufte ik, want in die periode durfde ik alles. We maakten een afspraak en ik kreeg toen te horen dat de erfpacht van de gemeente binnenkort zou aflopen en dat er een sloopverplichting aan het contract was gekoppeld. Zelf gebruikte Pakhoed het gebouw niet meer. Het stond al geruime tijd leeg. Maar we aarzelden. Het gebouw was zo immens. En echte krakers waren we niet. We zijn naar het advocatencollectief in Noord gegaan en hebben hun de situatie voorgelegd. Meteen doen, zeiden die, en pas toen waren we overtuigd.’

‘Sjoerd en Gail nestelden zich in de voormalige monsterzaal. Josephine en ik betrokken de portierswoning, die met platen was dichtgeschroefd. Toen we bezig waren die te verwijderen, stond er plotseling iemand van de beveiligingsdienst Securior voor onze neus. Hij maakte veel stennis en was vreselijk op zijn pik getrapt. Dat nu juist het gebouw dat hij moest bewaken werd gekraakt, kon hij moeilijk verkroppen. We vertelden hem: “We wonen hier met veertig man.” In werkelijkheid waren we maar met zijn vieren, maar we waren toch wel bang en dachten zo indruk te kunnen maken. Dat Securior-mannetje belde de politie en

even later stond er een aardige, wat oudere politieman voor de deur. Hij keek even rond, zag een tafel en wat stoelen en vertelde de beambte van Securior dat hij niets kon ondernemen.'

'Toen we een paar dagen in het gebouw hadden rondgekeken, wisten we dat het zeker tien jaar zou duren voordat het 'af' zou zijn. Maar het schrok niet af. Het is zo'n prachtig gebouw. Kaarsrecht staat het op zijn poten, de funderingen zijn ijzersterk. Dat immense, lege gebouw maakten een diepe indruk op me. Urenlang kon ik erin ronddwalen en fantaseren over alle mogelijkheden die het gebouw bood. Ook zat ik soms dagen wezenloos naar het water te staren. Ik was echt verliefd, zowel op het gebouw als op de plek. Het moment dat de eerste schotten in die open vloervelden werden geplaatst was rampzalig. Je moest afscheid nemen van de leegte.'

'Het ging als een lopend vuurtje door de stad. Nogal wat mensen kwamen kijken, maar de grootte en het vooruitzicht van een jarenlange bouw, schrok vele af. Toch druppelde het gebouw langzaam vol. Men zocht een plek en begon te bouwen, eerst provisorisch, later definitief volgens een rooilijnenplan.

Al snel kwam er een stichting en werd het overleg met de Ambtlijke Projectgroep gestart. We wilden de grip op het gebouw behouden en voorkomen dat anderen de macht zouden overnemen. Om diezelfde rede waren we terughoudend met het aannemen van nieuwe mensen. Kraakgroep 'De Planck' bijvoorbeeld wilde graag een verdieping, maar daarop zijn we niet ingegaan. We voelde dat het andere mensen waren, met andere idealen en een andere achtergrond. Het heeft de reputatie van het Veem in het krakerswereldje geen goed gedaan.'

'Ook in de buurt waren we niet erg geliefd. Men zag het Veem liever gesloopt, zodat er ruimte zou komen voor sociale woningbouw, want hoe meer mensen, hoe hoger het voorzieningen-niveau in de wijk. Aan een werkpand hadden ze niets. Bovendien zag men ons als verwende rijkeluis kinderen. Helemaal ongelijk hadden ze daarin niet. Het Veem bestond en bestaat nog steeds in hoge uit mensen met een soortgelijke achtergrond. Een niet onaanzienlijk aantal Veemers kent elkaar bijvoorbeeld van de Montessorischool in Amsterdam-Zuid.'

'Ik vind het gedeeltelijke gelukt. Van alle idealen zijn er een aantal gesneuveld, maar misschien is dat onvermijdelijk.'